

КАРПАТСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА
Кафедра філософії, богослов'я та гуманітарних наук

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

ПАТРИСТИКА

Спеціальність 041 Богослов'я

Галузь знань 04 Богослов'я

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 27 серпня 2020 р.

Гарант освітньої програми

Викладач дисципліни

Анотація

Цей курс призначений для магістрів та спрямований на поглиблене вивчення у історико-догматичному аспекті вчення про життя і праці вчителів давньої християнської Церкви та сприятиме правильному розумінню віроповчальних концепцій Православної Церкви. Студенти будуть поглиблювати патрологічні дані в історії, періодизації, датуванні, класифікації напрямків і груп церковної писемності, персоналій, їхніх життєписів, в назвах творів, їх жанрах і змісті; знати основні обов'язки пастиря і завдання священника як вчителя, місіонера, вихователя пастви, духовного керівника пастви і організатора парафіяльного життя і цілі та завдання, важливість і відповідальність пастирського служіння в умовах сучасності; - знати основні періоди, напрями, ідеї і представників церковної писемності, а також їх творчу спадщину, специфіку рукописної традиції святоотцівських творів та комплексу питань щодо їх автентичності.

Предмет Вивчення дисципліни "Патрістика" це аналіз життя та діяльності Отців Церкви, тобто духовно-релігійних лідерів християнства в после апостольські часи, вироблені Отцями Церкви, стали основоположними для християнського релігійного світогляду. Патристика внесла величезний внесок у формування етики і естетики позднеантичного і середньовічного суспільства.

Метою навчального курсу "Патрістика" є вивчення в історичному аспекті поступового розвитку і розкриття християнської церковної думки вираженої Отцями Церкви та церковними письменниками.

Завданнями навчальної дисципліни "Патрістика" є:

- ознайомлення студентів з історичним розкриттям та становленням догматичного вчення Церкви Христової;
- ознайомлення студентів з основами аскетизму та християнського благочестя;
- ознайомлення студентів з розвитком гімнографії;
- допомогти в орієнтуванні щодо богословського тлумачення Святого Письма св. Отцями;
- ввести студентів у внутрішню практику церковного життя.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни

студент повинен знати: догматичне вчення Православної Церкви в контексті викладу його Отцями та вчителями Церкви, а також місце і історичні умови розвитку догматичних істин Православ'я;

студент повинен вміти: вільно володіти набутими знаннями в контексті вивчення дисципліни з практичним застосуванням у майбутній пастирській діяльності.

Міжпредметні зв'язки навчальної дисципліни "Патрістіка": курс тісно пов'язаний, в першу чергу, з історією Церкви, догматикою, церковною археологією, і є джерелом для церковної екзегетики, аскетичної гімнографії та ін.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна	заочна
Кількість кредитів – 6	магістр	Вибіркова	
Модулів – 4	Галузь знань: 04 Богослов'я Спеціальність: 041 Богослов'я	Семестр:	
Змістових модулів – 4		1	-
Загальна кількість годин - 180		Лекції	
Тижневих годин 4		50	-
		Практичні, семінарські	
		10	-
		Самостійна, індивідуальна робота	
	120	-	
Вид контролю: екзамен			

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

ДОНКЕЙСЬКА ЕПОХА (I-III ст.)

ТЕМА 1. Вступ. Поняття Патрології. «Дідахе».

Зміст патрології. Завдання патрології. Значення патрології. Відношення патрології до інших науково-богословських предметів. Поняття, про святих отців, церковних письменників і вчителів Церкви. Авторитет святих отців. Методи патрології. Історія патрології..

Дідахе. Відкриття в 1883 р. Зміст: шлях життя і шлях смерті.

ТЕМА 2. Життя та твори св. Климента Римського. Св. Ігнатій Богоносець. Св. Полікарп Смирнський.

Мужі апостольські. Климент Римський. Шлях життя. Послання та його поділ. Псевдоклиментини. Священномученик Ігнатій Богоносець, єпископ Антиохійський. Життєпис, характерні риси особи. Послання святителя Ігнатія; особливості трьох редакцій. Догматичний зміст Послань святителя Ігнатія: відношення до Старого Завіту; христологія; особливості вчення про Церкву і єпископа; кафоличність (єдність земної і небесної Церкви).

ТЕМА 3. Зміст «Пастиря» Ерма. Апологети. Кодрат. Арістд Афінський.

Написання «Пастиря» Ермою, датування. Поділ книги: видіння, заповіді притчі. Догматична та моральна сторони послання. Апологети їх роль у становленні християнства. Причини появи апологетичних творів. Роль Апологетів в догматичному та моральному становленні Церкви.

Життя та богословські насліддя Кодрата та Арістіда Афінського.

ТЕМА 4. Життя та вчення св. Юстіна Мученика. Татіан. Афінагор.

Життєвий шлях мученика Іустина Філософа. Його відношення до стародавньої філософії; вчення про Бога; вчення про Логос і Святий Дух; вчення про ангелів і злих духів; вчення про спасіння; есхатологія. Життєвий шлях та вчення Татіана та Афінагора.

ТЕМА 5. «Послання до Діогена». Гностицизм.

«Послання до Діогена» зміст, час написання та поділ твору. Явище гностицизму в житті Церкви. Перші гностики. Поділ гностицизму за течіями. Головна суть гностицизму. Представники гностицизму та їх боротьба з Церквою Христовою. Іринеї Ліонський і його " П'ять книг проти єресей". Богословське вчення св. Іринея: апофатизм у вченні про Бога, сотеріологія як головний богослов'я св. Іринея (вчення про "рекапітуляцію", вчення про спасіння як обожненні), захист вчення про воскресіння, сакраментологія і есхатологія.

ТЕМА 6. Олександрійське огласительне училище. Олександрійська школа та її роль у становленні християнського богослов'я.

Мета заснування та діяльність Олександрійського катехитичного училища. Відомі представники. Напрямок богослов'я. Методи навчання в училищі. Розвиток

богословської думки та історичний занепад училища. і освіти. Олександрійська школа як центр богослов'я, що виник при катехитичному училище. Учні та учні. Св. Пантен. Климент Олександрійський. Оріген. Діонісій Олександрійський. Дідім Сліпець. Вплив ідей Олександрійської школи на св. Афанасія Великого і Св. Кирила Олександрійських.

ТЕМА 7. Життя та вчення Оригена.

Життєпис. Твори: 1) біблійно – критичні; 2) біблійно – екзегетичні; 3) догматичні ("Про початки"); 4) апологетичні ("Проти Цельса"); 5) Моральні ("Умовляння до мучеництва"); 6) листи. Вчення про Бога. Вчення про Логос і Сина Божого. Христологія. Вчення про Святий Дух. Субордінаціонізм. Космологія. Вчення про спасіння. Есхатологія (апокатастасис). Спадщина Оригена, в подальший час і його оцінка.

ТЕМА 8. Антиохійська богословська школа. Св. Григорій Неокесарійський.

Мета заснування та діяльність Антиохійської богословської школи. Відомі представники. Напрямок богослов'я. Методи навчання в школі. Св. Григорій Неокесарійський. Життя та діяльність. Догматичні послання. Антиохійська школа як альтернативний Олександрійській школі центр богослов'я. Критика орігенізму. Лукіан Самосатський, арій і аріанський рух. Евномій. Вплив Антиохійської традиції в роки II Вселенського Собору. Подальший розвиток Антиохійського богослов'я: православні та єретичні напрямки. Антиохійська школа і несторіанство. Засудження несторіанства. Свт. Іоанн Златоуст як представник Антиохійської традиції. Занепад богословської школи.

Змістовий модуль 2 ЕПОХА ВСЕЛЕНСЬКИХ СОБОРІВ ТА ЗАХІДНІ ОТЦІ ЦЕРКВИ (IV - VIII ст.)

ТЕМА 9. Св. Іполит Римський.

Святий мученик Іполит Римський. Життя та діяльність. Догматичні послання. «Слово про антихриста». Тлумачення на пророка Даниїла. Про дату святкування Пасхи. «Апостольське Передання».

ТЕМА 10. Тертуліан – життя та вчення. Свмч. Кипріан Карфагенський.

Вчитель Церкви Тертуліан. Життєвий шлях та огляд творів: апологетик, до язичників, про Хрещення, свідоцтво про душу. Вчення Тертуліана. Священомученик Кипріан Карфагенський. Життєвий шлях та огляд творів: «Про єдність Церкви», тлумачення молитви Господньої та ін.

ТЕМА 11. Аріанство.

Поява, суть і значення Аріанства. Вдохновителі цієї ересі. Відповідь Церкви на запити єретиків. Розвиток аріанства. Передумови появи ересі.

ТЕМА 12. Богослов'я та життєвий шлях св. Афанасія Великого. Св. Серепіон Тмуїтський.

Вчення про Пресвяту Трійцю. Тринітарна термінологія: сутність (природа – іпостась, єдиносущність – подобносушіє; єдиноначальність, народження, вихід. Космологія

(Божественний світ ідей, Логос). Сотериологія (створення перших людей і їх гріхопадіння, обоження людської природи в лиці Іскупителя і обоження викуплених).

ТЕМА 13. Св. Василій Великий його вчення та життя.

Життєпис, характерні риси особи. Творіння: 1) догматичні ("Проти Евномія", "Про Святого Духа"); 2) екзегетичні ("Шестиднів"); 3) аскетичні ("Моральні правила"); 4) гомилетичі; 5) листи. Вчення святителя Василя Великого. Джерела богопізнання (Писання, Передання, природне одкровення). Моральна умова богопізнання. Вчення про Пресвяту Трійцю. Тринітарна термінологія святого Василя як розділи новонікейців: сутність (родове поняття), іпостась (видове поняття), єдиносущність (полеміка з Евномієм); вітчизна, синівство, святиня. Вчення про творіння світу, ангелів і людини.

ТЕМА 14. Вчення та життя св. Григорія Богослова.

Богослов'я і віра простих. Умови богопізнання (зречення від плотського, зібраність розуму, звільнення від мирських турбот). Богопізнання (полеміка з Евномієм). Вчення про Пресвяту Трійцю. Тринітарна термінологія: сутність (родове поняття), іпостась (видове поняття), особа, єдиносущність (повна подібність); ненароженність, народженність, вихід. Доказ єдності Лиць Св. Трійці. Вчення про Святого Духа. Христологія. Христологічна термінологія: дві природи, одна Іпостась; істотне з'єднання природ. Полеміка з Аполлінарієм. Сотериологія (мета втілення, значення смерті Христа). Есхатологія (очисна дія пекельного вогню).

ТЕМА 15. Св. Григорій Нісський. Св. Кирил Єрусалимський.

Життєпис, характерні риси особи. Творіння: 1) екзегетичні ("Про створення людини", "Про шестиднів"); 2) догматичні ("Велике огласительне слово", "Проти Евномія", "До Авлалія, про те, що не три Боги"); 3) морально – аскетичні; 4) проповіді; 5) листи. Вчення.

Життєпис. Творіння: Катехизичні бесіди; Бесіда про розслабленого; Послання до імператора Констанція про явлення Хреста. Вчення святителя Кирила Єрусалимського. Особливості його вчення про Пресвяту Трійцю як попередника новонікейців (термінологія). Вчення про лице Христа і здійсненому Ним спокутуванні (паралель гріхопадіння і спокутування). Оглашення і таїнства Церкви за свідченням святого Кирила.

ТЕМА 16. Св. Іоанн Златоуст. Богослов'я великого святителя.

Огляд творінь святителя Іоанна Златоуста. Богослов'я великого святителя. Життєпис, характерні риси особи. Творіння: 1) екзегетичні (Буття, Псалми, Євангеліє від Матвія, від Іоанна, Діяння, Послання апостола Павла); 2) морально – аскетичні; 3) пастирологічні ("Шість слів про священство"); 4) проповіді; 5) листи ("До Олімпіади"). Моральний характер творінь святого Іоанна Златоуста. Вчення про пастирство.

ТЕМА 17. Західні отці і вчителі IV століття. Св. Іларій Піктавійський. Св. Амвросій Медіоланський.

Проблематика мовного спілкування між Сходом і Заходом. Предпосилки до розділення. Культурний вплив Східної і Західної Церков. Розвиток богословської думки на Заході. Св. Іларій Піктавійський. Св. Амвросій Медіоланський. Життя та творчі праці.

ТЕМА 18. Блаженний Августин Іппонійський.

Життєпис. Творіння: 1) апологітичні ("Про місто Боже"); 2) екзегетичні; 3) догматичні ("Проти Пелагія", "Про Трійцю"); 4) автобіографічні ("Сповідь", "Зречення"). Вчення блаженного Августина. Полеміка з пелагіанами і вченням про благодать і предопреділення до спасіння. Бог, буття, історія в вченні бл. Августина.

Змістовий модуль 3 ПРОДОВЖЕННЯ ЕПОХИ СОБОРІВ ТА МОНАШЕСЬКА ПИСЕМНІСТЬ

ТЕМА 19. Св. Кирил Олександрійський.

Життєпис і характерні риси особи. Творіння: 1) екзегетичні (дванадцять малих пророків, Ісайя, Євангеліє від Іоанна, від Луки, "Про поклоніння в Дусі і Істині"); 2) догматичні ("Скарбниця", "Про святу і нероздільну Трійцю", дванадцять анафематизмів проти Несторія, "Слово проти небажаючих сповідувати Святу Діву Богородицею", "Що один Христос", послання до Несторія, до Іоанна Антиохійського); 3) апологітичні ("Про святу релігію християнську проти безбожного Юліана"). Вчення святителя Кирила Олександрійського. Христологія: "Слово стало плоттю"; Христос - новий Адам; залучення Христу в таїнстві Євхаристії; спокутне значення смерті Бога що втілювався, христологічна термінологія святителя Кирила: її достоїнства ("іпостасна єдність") і недоліки ("єдина природа"). Христологічна термінологія 431 р., 433 р., 451 р.

ТЕМА 20. Полеміка св. імператора Юстиніана з монофізитством і несторіанством.

Походження та життєвий шлях імператора. Проведення п'ятого вселенського Собору. Реформаторські дії в імперії та Церкві. Богословське насліддя. Поняття «симфонії» між Церквою та Імперією. Монофізитські богослови. Севір Антиохійський. Юліан Галікарнаський. Іоанн Філопон. Противники монофізитства. Іоанн Грамматик (Кесарійський). Іоанн Скіфопольський. Іпатій, єпископ Ефеський. Феодор Раїфський. Памфіл.

ТЕМА 21. Корпус «Ареопагітикум»

Склад: 1) "Про небесну ієрархію", 2) "Про церковну ієрархію", 3) "Про імена Божі", 4) "Таємниче (містичне) богослів'я", 5) збори 10 листів до різних осіб на догматичні теми. Характер пам'ятника (неоплатонизм і християнство). Труднощі атрибутики. Значення Ареопагітик і їх історичний вплив. Вчення Ареопагітиків: богопізнання (апофатичне і катафатичне богослів'я). Світопорядок. Таємний устрій Церкви.

Змістовий модуль 4

ЖИТТЯ ТА ТВОРИ СВЯТИХ ОТЦІВ

ТЕМА 24. Св. Софроній Єрусалимський.

Життєвий шлях та огляд творів. Боротьба проти монофелітства. Соборне послання. Сповідання віри.

ТЕМА 25. Прп. Максим Ісповідник.

Життєпис. Творіння: 1) екзегетичні ("Питання-відповіді до авви Фалассія", "Питання-відповіді до Феопемпту схоластику", "Короткий виклад молитви

Господньої"); 2) аскетичні ("Слово подвижницьке", "Чотирисотніці розділів про любов", "Двісті розділів богословських", "Інші розділи 243"); 3) тлумачні ("Тайноводство", схолії до Ареопагитиків і святого Григорія Богослова); 4) догматично-полемічні (послання проти монофизитства; "Диспут з Пірром", "Про дві волі Христа, Бога нашого", послання проти монофелитства). Вчення преподобного Максима Ісповідника. Космологія: вчення про Логос; концепція творіння світу протилежна оригеністичній (платонічній). Сенс і вид існування. Христологія: вчення про дві волі в Христі. Антропологія: людина як мікрокосм; гріховність; хрещення - нове народження; аскеза; споглядання і з'єднання з Христом. Есхатологія: загальне відновлення; обоження по благодаті.

ТЕМА 26. Історія чернецтва. Огляд християнської аскетичної літератури.

Поява та роль монашества в ранній Церкві. Розповсюдження монашества. Перші монастирі та пустині. Поняття аскези та подвигу. Послідовність аскетичних праць. Основні посібники по аскетичній: «Історія єгипетських монахів», «Лавсаїк», «Луг духовний», «Життя пустельних отців», та ін. Прп. Антоній Великий. Пахомій Великий. Життя та огляд настанов: сім послань, «Слова», «про добру мораль і святість життя», «двадцять слів своїм чадам монахам» та ін. Творіння прп. Макарія Великого. Авва Евагрій. Життя та огляд настанов: «Листи до синів божих» та ін. Зародження безперестанної молитви ісихазму.

ТЕМА 27 Пізня патристика

Спадщина Іоанна Дамаскіна, апологія іконошанування, систематизація знання.. Симеон Новий Богослов і його доктрина про теозис. Микола Кавасила, Григорій Палама, проблеми містики та антропології.

ТЕМА 28 Сирійська і вірменська патристика

Сирійська традиція в патристиці і агіографії. Основні риси богослов'я Єфрема Сирина. Вірменська патристична традиція. Григор Нарекаці: життєвий шлях, "Книга скорботних співів" як феномен туги за Богом

Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назва розділів і тематика	Аудиторні		Позааудиторні	Форма контролю
		Лекції	Семінарські	Сам., інд. робота	
Змістовий модуль № 1					
1	Вступ. Поняття та зміст Патристики.	2		4	У
2	Ранньохристиянська пам'ятка «Дідахе»			4	
3	Життя та твори св. Климента Римського. Св. Ігнатій Богоносець, Полікарп Смирнський	2		4	У
4	Зміст «Пастиря» Ерми. Апологети. Кодрат, Аригід Афінський.	2		4	У
5	Життя та вчення св. Юстина Мученика, Татіан, Афінагор.	2		4	ПК
6	«Послання до Діогета». Гностицизм.	2		4	У
7	Олександрійське огласительне училище, Пантен.	2		4	У
8	Життя та вчення Оригена.	2	2	4	ПК
9	Антиохійська богословська школа. Св. Григорій Неокесарійський.	2	2	4	
Змістовий модуль № 2					
10	Св. Іполит Римський			4	У
11	Тертуліан – життя та вчення. Свмч. Кипріан Карфагенський.	2		4	У
12	Аріанство	2		4	ПК
13	Богослов'я та життєвий шлях св. Афанасія Великого. Св. Серепіон Тмуїтський.	2		4	У
14	Св. Василій Великий його вчення та життя.	2		4	У
15	Вчення та життя св. Григорія Богослова	2		4	У
16	Св. Григорій Нісський. Св. Кирил Єрусалимський.	2		4	У
17	Св. Іоанн Златоуст. Богослов'я великого святителя	2		4	У
18	Західні отці і вчителі IV століття. Св. Іларій Піктавійський. Св. Амвросій Медіоланський.	2		4	У
19	Блаженний Августин Іпонійський	2	2	4	
Змістовий модуль № 3					
20	Св. Кирил Олександрійський	2		4	У
21	Олександрійська і антиохійська богословські школи. Два різних напрямки в Христології. Федор Мопсеетський. Несторій.	2		4	Т
22	Св. імператор Юстиніан	2	2	4	У
23	Полеміка св. імператора Юстиніана з монофізитством і несторіанством. Монофізитські богослови та противники монофізитства.				ПК

24	Корпус «Ареопагітикум»	2		4	У
Змістовий модуль № 4					
25	Св. Софроній Єрусалимський	2		4	У
26	Прп. Максим Ісповідник	2		4	У
27	Історія чернецтва. Огляд християнської аскетичної літератури.	2		4	У
28	Сирійська і вірменська патристика	2	2	4	У
	Разом	50	10	112	
1 семестр – іспит					

Практичні завдання

Теми практичних занять (денна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні повчальні твори св. Климента Римського. Св. Ігнатій Богоносець, Полікарп Смирнський	2
2.	Олександрійська і антиохійська богословські школи.	2
3.	Сирійська і вірменська патристика	2
4.	Короткий огляд вчення про монашество Прп. Антонія Великого та Пахомія Великого	4
Разом:		10

Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ. Поняття та зміст Патристики.	4
2.	Ранньохристиянська пам'ятка «Дідахе»	4
3.	Життя та твори св. Климента Римського. Св. Ігнатій Богоносець, Полікарп Смирнський	4
4.	Зміст «Пастиря» Ерми. Апологети. Кодрат, Аристид Афінський.	4
5.	Життя та вчення св. Юстина Мученика, Татіан, Афінагор.	4
6.	«Послання до Діогета». Гностицизм.	4
7.	Олександрійське огласительне училище, Пантен.	4

8.	Життя та вчення Оригена.	4
9.	Антиохійська богословська школа. Св. Григорій Неокесарійський.	4
10.	Св. Василій Великий його вчення	4
11.	Св. Іполит Римський	4
12.	Тертуліан – життя та вчення. Свмч. Кипріянос Карфагенський.	4
13.	Аріанство	4
14.	Богослов'я та життєвий шлях св. Афанасія Великого. Св. Серепіон Тмуїтський.	4
15.	Св. Василій Великий його вчення та життя.	4
16.	Вчення та життя св. Григорія Богослова	4
17.	Св. Григорій Нісський. Св. Кирил Єрусалимський.	4
18.	Св. Іоанн Златоуст. Богослов'я великого святителя	4
19.	Західні отці і вчителі IV століття. Св. Іларій Пиктавійський. Св. Амвросій Медіоланський.	4
20.	Блаженний Августин Іпонійський	4
21.	Св. Кирил Олександрійський	4
22.	Олександрійська і антиохійська богословські школи. Два різних напрями в Христології. Федор Мопсеетський. Несторій.	4
23.	Полеміка св. імператора Юстиніана з монофізитством і несторіанством. Монофізитські богослови та противники монофізитства.	4
24.	Корпус «Ареопагітикум»	4
25.	Св. Софроній Єрусалимський	4
26.	Прп. Максим Ісповідник	4
27.	Історія чернецтва. Огляд християнської аскетичної літератури.	4
28.	Сирійська і вірменська патристика	4
Разом:		112

7. Індивідуальні завдання

Індивідуально-консультативна робота включає підготовку та захист студентом рефератів, а також конспект праць (монографій і статей) відомих богословів-патрологів.

Орієнтовний перелік тем рефератів:

1. Грецька і латинська апологетика: загальна характеристика.
2. "Пастир" Єрма. Богословський зміст, вчення про Церкву. Есхатологія.

3. Виникнення християнської апологетики та її особливості. Апологетика як форма богословської думки.
4. Татіан. Ставлення до греко-римської культурної традиції. Богословські погляди Татіана.
5. Афінагор як представник ранньої апологетики.
6. Свт. Григорій Неокесарійський. Життя і творчість.
7. Св. Мефодій Патарський. "Пир" Мефодія: форма, зміст і значення.
8. Свт. Кирило Єрусалимський: життя і праці.
9. Преподобний Іоанн Дамаскін. Особливості богословської суми
10. Микола Кавасила. Сакраменталогія і вчення про обоження
11. Олександрійська школа та її роль у становленні християнського богослов'я та освіти
12. Антіохійська Богословська традиція (імена, праці, теми, особливості).
14. Богословсько-філософський синтез свт. Василя Великого, свт. Григорія Богослова і
15. свт. Григорія Ніського (проблеми тріадології, христології, вчення про творіння,
16. антропологічне вчення)
17. Містика і аскетика в перспективі катафатичного і апофатичного богослов'я (свт. Григорій Ніський, Псевдо-Діонісій Ареопагіт, прп. Максим Сповідник).
18. Бог, буття, Історія в вченні бл. Августина.
19. Догматичний зміст "Слова про втілення Бога Слова і про пришестя Його до нас у плоті" свт. Афанасія Великого.

8. Методи навчання

У процесі викладання навчальної дисципліни «Патристика» викладач використовує наступні **групи методів навчання:**

1. Словесні (лекція, бесіда, обговорення, інструктаж).
2. Наочні (ілюстрація, демонстрація (з використанням першоджерел представників нерелігійних утворень, таблиць та схем, електронних презентацій, показ відеолекцій).
3. Практичні (опитування на практичних заняттях; виконання тестових завдань; робота з підручником, першоджерелами; виконання індивідуальних завдань самостійної роботи (див. вище); контрольні роботи).

9. Методи контролю

Викладач використовує наступні групи методик контролю знань студентів, які вивчають навчальну дисципліну «Патристика»:

1. Методи усного контролю (монологічна відповідь студента на окреме питання теми практичного заняття у індивідуальній та фронтальній формах; запитально-відповідна бесіда під час роз'яснення проблемного питання на практичному занятті; залік у формі усної відповіді на два запитання з переліку питань).
2. Письмовий контроль (виконання індивідуальної самостійної роботи; модульна контрольна робота; дидактичні тестові завдання).
3. Методи практичного контролю (перевірка змістового наповнення електронної презентації).

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Практичні заняття	Сума
-------------------	------

Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			
Тема 1-2	Тема 3-4	Тема 5-7	Тема 8-9	Тема 10-13	Тема 14-17	Тема 18-19	30
4	4	4	4	4	4	6	
Індивідуальна самостійна робота				Індивідуальна самостійна Робота			20
10				10			
Модульна контрольна робота № 1				Модульна контрольна робота № 2			50
25				25			
Всього:							100

Практичні заняття							Сума
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4			
Тема 20	Тема 21	Тема 22	Тема 23-24	Тема 25-26	Тема 27	Тема 28	30
4	4	4	4	4	4	6	
Індивідуальна самостійна робота				Індивідуальна самостійна Робота			20
10				10			
Модульна контрольна робота № 3				Модульна контрольна робота № 4			50
25				25			
Всього:							100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним

			вивченням дисципліни
--	--	--	-------------------------

11. Рекомендована література

Базова

1. Дунаев А. Г. Лекции Н. И. Сагарды и патрология XX века. — 2004.
2. Еп. Григорий (В. М. Лурье). История византийской философии. Формативный период. СПб., Аxiоma, 2006.
3. Епифанович С. Л. Лекции по патрологии. — Воскресение, 2010.
4. Мейендорф Иоанн. Введение в святоотеческое богословие. Клин, 2001, Пер. с англ. Ларисы Волохонской.
5. Сагарда Н. И. Лекции по патрологии I—IV века. — М.: Издательский совет РПЦ, 2004
6. Сидоров А. И. Курс патрологии. — М.: Русские огни, 1996.
7. Сидоров А.И., Доброцветов П.К., Фокин А.Р. Патрология. Учебник. Том 1. М., 2019.
8. Филарет, архиепископ Черниговский. Историческое учение об отцах Церкви. — СПб., 1859. — Т. 1.
9. Флоровский Георгий, прот. Восточные Отцы IV века. — Париж, 1931. М., , 1999.
10. Флоровский Георгий, прот. Догмат и история. М., 1998.
11. Флоровский Георгий, прот. Византийские Отцы V-VIII вв.: Из чтений в Православном богословском институте в Париже. — Париж, 1933. М., 1992.
12. Сидоров А.И. Святоотеческое Учебное наследие и церковные древности в 4 т. М., 2018

Допоміжна

1. Киприан (Керн), архим. Антропология св. Григория Паламы. М., 1996.
2. Киприан (Керн), архимандрит. Восхождение к Фаворскому свету. М., 2007.
3. Киприан (Керн), архимандрит. Золотой век святоотеческой письменности. - <http://aleteia.narod.ru/inquisitio/kern2/kerno.htm>
4. Киприан (Керн), архимандрит. Патрология (I-III веков). - Париж, Москва, 1996. — <http://aleteia.narod.ru/inquisitio/kern1/kerno.htm>
5. Киприан (Керн), Патрология: Лекции. Ч.1. Париж; М., 1996
6. Лаба, Василь. Патрологія: життя, письма і вчення Отців Церкви. - Львів: Свічадо, 1998. - 552 с
7. Лосский Вл. Н. Александрия // Богословские труды. — 1983. — № 24. — С. 214—229
8. Лосский Вл. Н. Каппадокийцы // Богословские труды. — 1984. — № 25. — С. 161—168
9. Мейендорф Иоанн. Введение в святоотеческое богословие. Минск: Лучи Софии, 2007. 384 с.
10. Мейендорф Иоанн. Рим-Константинополь-Москва: Исторические и богословские исследования. М.: Православный Свято-Тихоновский богословский ун-т, 2005. 319 с.
11. Шафф Ф. История христианской Церкви. — 2-е. — СПб.: Библия для всех, 2010. — Т. II. — 589 с. — 999 экз.

